

EUROPEISKA GEMENSKAPERNAS KOMMISSION

Bryssel den 27.1.2005
KOM(2005) 16 slutlig

MEDDELANDE FRÅN KOMMISSIONEN

Rapport om genomförandet av handlingsplanen för miljöteknik under 2004

{SEC(2005)100}

MEDELANDE FRÅN KOMMISSIONEN

Rapport om genomförandet av handlingsplanen för miljöteknik under 2004

(Text av betydelse för EES)

Handlingsplanen för miljöteknik (Environmental Technologies Action Plan, ETAP)¹ godkändes vid Europeiska rådets vårmöte den 25–26 mars 2004. Det inkom positiva reaktioner på handlingsplanen från många berörda parter, bland annat näringslivsorganisationer, finansiella aktörer, forskare och icke-statliga organisationer.

I de slutsatser² som rådet (miljö) antog den 14 oktober 2004 krävs att handlingsplanen snarast genomförs för att möjliggöra utsikter till rimliga och konkurrenskraftiga marknadsförhållanden för ekologiskt effektiva innovationer liksom en internalisering av externa kostnader genom en lämplig kombination av instrument. Exempel på sådana instrument är resultatbaserad grön offentlig upphandling, skatteincitament, reformering av de subventioner som har betydande negativa miljöeffekter och som är oförenliga med en hållbar utveckling, samt lånefaciliteter för riskdelning, framför allt för små och medelstora företag.

Rapporten om Lissabonstrategin med titeln ”Facing the Challenge”, från den högnivågrupp som leddes av Wim Kok, stödjer ytterligare handlingsplanens genomförande och uppmanar medlemsstaterna att fastställa tidsfrister och planer för särskilda åtgärder.

Med stöd av medlemsstaterna och Europeiska investeringsbanken har kommissionen gjort stora framsteg för att genomföra handlingsplanen. Denna rapport sammanfattar de viktigaste resultaten och tar upp vissa åtgärder som medlemsstaterna vidtagit och som genomförandet av handlingsplanen kan grundas på. Dessutom framhålls områden där insatserna kan intensifieras för att skynda på framstegen för att förverkliga miljöteknikens potential.

1. HANDLINGSPLANEN FÖR MILJÖTEKNIK OCH EU:S KONKURRENSKRAFT

Det finns allt fler bevis för att miljöskyddet bidrar till EU-företagens konkurrenskraft generellt sett. När det gäller endast miljöindustrin beräknades världsmarknaden för miljövaror och -tjänster vara värd över 500 miljarder euro 2003, vilket är jämförbart med rymd- och läkemedelsindustrins marknader. Marknaden fortsätter dessutom att växa med omkring 5 % per år.³

Europa kan gynnas av att vara först på denna globala marknad och koncentrera sig på miljöteknik som andra länder kommer att använda. Europa är redan ledande inom viss miljöteknik såsom vindenergi, men konkurrensen växer genom att viktiga konkurrenter utvecklar sina egna strategier: Japan har till exempel ställt upp som mål att bli världsledande inom energibesparande teknik, framför allt med hjälp av det s.k.

¹ Meddelande från kommissionen ”Främjande av teknik för hållbar utveckling: Europeiska unionens handlingsplan för miljöteknik” (KOM(2004) 38 slutlig, 28.1.2004)

² Clean, Clever, Competitive: the opportunities of eco-efficient innovations within the Lisbon process.

³ Presentation gjord av Adrian Wilkes, från European Committee of Environmental Technologies Suppliers Associations, under Gröna veckan, juni 2004.

”Top Runner”-programmet. Kanada har också fastställt en ambitiös strategi för miljöteknik, för vilken det avsatts en budget på en miljard kanadensiska dollar.

På global nivå har oljeprisernas kraftiga ökning och variation under de senaste månaderna blåst nytt liv i debatten om behovet av att minska EU:s oljeberoende och öka stödet till strategier som främjar energieffektivitet, förnybara energikällor och bränslen med låg kolhalt. Förbättrad energieffektivitet kan minska energiefterfrågan på ett kostnadseffektivt sätt. Investeringar i sådan teknik som innebär att beroendet av olja minskar, skyddar också ekonomin mot BNP-minskningar som hänger samman med oljeprisets effekter på BNP. Aktuella beräkningar⁴ visar att en ökning på 10 % av andelen förnybara energikällor inom elproduktionen kan förhindra oljerelaterade BNP-minskningar på omkring 29–53 miljarder US-dollar i USA och EU (49–90 miljarder US-dollar för OECD). Om sådana förluster undviks uppvägs *en femtedel* av de investeringar i förnybar energi som Europeiska rådet för förnybara energikällor räknar med att man behöver göra och *hälften* av de OECD-investeringar som en arbetsgrupp för G-8-länderna räknar med. I kommissionens meddelande om andelen förnybar energi i EU⁵ görs en bedömning av utvecklingen av förnybar energi och det föreslås konkreta åtgärder på nationell nivå och gemenskapsnivå för att garantera att EU:s mål för förnybar energi uppnås 2010. Investeringar i både energieffektivitet och förnybar energi kommer därför att öka försörjningstryggheten för Europa på energiområdet.

Den tekniska utvecklingen inom energisektorn, framför allt när det gäller energieffektivitet och förnybar energi, är också i viss mån beroende av EU:s klimatförändringspolitik. Starten av handeln med utsläppsrätter den 1 januari 2005 kommer förmodligen att vara till hjälp i detta avseende. Den tekniska utvecklingen är också mycket viktig för förberedelserna av nästa steg i arbetet med att bekämpa klimatförändringen, efter det att de tidsfrister som fastställdes i Kyoto löpt ut. Riktlinjer för EU:s framtid finns i kommissionens meddelande om kostnader och fördelar med klimatförändringsstrategier på medellång och lång sikt (efter 2012).

2. HANDLINGSPLANENS GENOMFÖRANDE 2004

De centrala prioriteringarna i handlingsplanen är på god väg att genomföras. Det har gjorts framsteg när det gäller att prioritera miljöteknik inom EU:s ramprogram för forskning och teknisk utveckling. Det har inrättats teknikplattformar på tekniska områden som är av betydelse för miljöinnovation. Nätverk där testcentrum deltar håller på att inrättas och kan bereda marken för ett eventuellt EU-system för verifiering av miljöteknik.

De föreslagna förordningarna om sammanhållningspolitikens framtid bör främja regionala investeringar i hållbar teknik och hållbara lösningar. Utarbetandet av ett framtida ramprogram för konkurrenskraft och innovation bör utvidga räckvidden för de EU-instrument som stöder miljöteknik.

⁴ ”Exploiting the oil-GDP effect to support renewables deployment”, Shimon Awerbuch (ännu ej offentliggjord).

⁵ KOM(2004) 366 slutlig.

För att förbättra marknadsvillkoren för införande av miljöteknik har det inrättats en lånefacilitet inom EIB som skall stödja privata investeringar i samband med EU:s system för handel med utsläppsrätter. Det förberedande arbete som bedrivits av det nederländska ordförandeskapet kommer också att möjliggöra framtida åtgärder när det gäller program för riskfinansiering.

Utarbetandet av centrala riktlinjer för grön offentlig upphandling⁶, standardisering⁷ och subventioner med negativa miljöeffekter⁸ bör främja åtgärder på dessa områden på både EU- och medlemsstatsnivå. Framför allt bedrivs samarbete mellan kommissionen och medlemsstaterna på grundval av handboken om grön offentlig upphandling för att underlätta utarbetandet av nationella handlingsplaner, mäta framsteg och eventuellt fastställa gemensamma mål. Det görs också förberedelser för utformning och förverkligande av prestandamål för viktiga produkter, tjänster och processer.

Det har också gjorts framsteg globalt, genom utarbetande av ett initiativ för tålmodigt kapital ("Patient Capital Initiative") som skall stödja investeringar i förnybar energi och energieffektivitet, samt genom diskussioner på internationell nivå om exportkrediter och handelsavtal. Det skapas också stora möjligheter för miljöteknik genom EU-mekanismen för vatten- och energiinvesteringar i AVS-staterna.

Utvecklingen av informationsverktyg och berörda parter deltagande kan möjliggöra ytterligare initiativ för att förbättra medvetenheten och tillhandahålla riktad utbildning.

Bilagorna till detta dokument innehåller mer information om framsteg när det gäller att genomföra handlingsplanen (bilaga I) och om erfarenheter och initiativ i medlemsstaterna som handlingsplanens genomförande kan grundas på (bilaga II).

3. NÄSTA STEG I HANDLINGSPLANENS GENOMFÖRANDE

EU-åtgärderna måste dock intensifieras för att miljötekniken skall få en allmännare spridning:

- Gemenskapens finansiella instrument måste i större utsträckning främja riskfinansiering för kunskapsrelaterad verksamhet och innovation, såsom miljöinnovation. Detta skulle förbättra tillgången till riskkapital för små och medelstora företag med stor tillväxtpotential som vill utveckla sådana innovationer i medlemsstaterna och hela EU. EIB-gruppen bör intensifiera sina ansträngningar för att utforma nya instrument som främjar investeringar i miljöinnovation och en allmännare spridning av miljöteknik, framför allt inom små och medelstora företag.

⁶ Kommissionens arbetsdokument "Buying green! A handbook on environmental public procurement", Luxemburg 2004.

⁷ Meddelande från kommissionen "Integrering av miljöaspekter i europeisk standardisering", KOM(2004) 130 slutlig, 25.2.2004.

⁸ OECD, Environmentally-harmful subsidies – policy issues and challenge, Paris 2003.

- Det är viktigt att kommissionen utformar mål för produkters, processers och tjänsters miljöprestanda, på centrala områden, såsom klimatförändringen, luft- och vattenföroreningar, effektiv energiförbrukning och avfallsreducering. Det bör fastställas riktmärken för viktiga produktgrupper, processers och tjänsters miljöprestanda som kompletterar de mer traditionella standarderna med ambitiösa mål för marknaderna. Systemet att fastställa prestandamål måste utformas på ett smidigt sätt och det bör inrättas mekanismer för regelbunden översyn så att konsumenter, företag, förvaltning, inköpare och finansiärer ges möjligheter att informera, fatta beslut och främja miljöinnovation, både på nationell nivå och på gemenskapsnivå.
- Man bör intensifiera insatserna för att etablera ett EU-system för provning och verifiering av miljöteknik som kan göra det möjligt för producenter att få certifiering för nya innovationers och annan tekniks miljöprestanda i överensstämmelse med fastställda mål för miljöprestanda. Verifieringssystemet bör också syfta till att öka konsumenters och företags tilltro till ny teknik som introduceras på marknaden.
- Bestämmelserna om statligt stöd möjliggör redan incitament för miljövänliga investeringar och syftar till att upprätta rättvisa konkurrensvillkor för miljöinnovationer och miljövänlig teknik på marknaden. Under 2005 kommer det att inledas arbete för att se över riktlinjerna för statligt stöd inom miljösektorn. I samband med detta kommer man att undersöka om det är lämpligt att bestämmelserna i större utsträckning främjar utvecklingen av miljöinnovationer och deras marknadsintroduktion.
- Inom ramen för handlingsplanen för miljöteknik bör det utarbetas lämpliga indikatorer som möjliggör bättre analyser av utvecklingen av miljöinnovation och marknaderna för miljöteknik. De bör mäta både marknadsutveckling och EU-industrins resultat på marknaden, men också framsteg när det gäller handlingsplanens genomförande liksom EU-ekonomins miljöeffektivitet. De bör bygga på det arbete som kommissionen (Eurostat) bedrivit på området miljöredovisning och indikatorer för miljöeffektivitet.

Medlemsstaterna har också utformat åtgärder för miljöinnovation. Vid sidan av de nationella strategierna eller handlingsplanerna, erbjuder bästa praxis inom nationella program eller instrument en god grund för utbyte av erfarenhet, gemensamma åtgärder eller benchmarking som stöd för EU:s handlingsplan. Det bör nu vidtas bestämda åtgärder för att bästa praxis skall kunna utnyttjas på bästa sätt:

- I slutet av 2005 bör medlemsstaterna fastställa nationella planer för handlingsplanens genomförande, som bygger på befintliga strategier och handlingsplaner och som innehåller konkreta åtgärder och tidsfrister. På grundval av bästa praxis i medlemsstaterna kan det fastställas riktmärken och lämpliga indikatorer för miljöteknikens utveckling och marknadsandelar. Planerna bör sedan konsolideras på EU-nivå, och utgöra basen för att vidareutveckla samarbetet mellan medlemsstaterna om handlingsplanens genomförande.

- Medlemsstaterna bör vidta åtgärder för att mobilisera ytterligare riskfinansiering för miljöinnovationer och miljöteknik. Detta kan göras genom att det inrättas investeringsfonder för miljöinnovation eller miljöteknik. Den gröna investeringsfonden i Nederländerna och investeringsfonden för miljö- och energiförvaltning (FIDEME) i Frankrike är bra exempel på effektiva instrument för att mobilisera riskfinansiering för miljöinnovationer i små och medelstora företag.
- Det bör utarbetas nationella handlingsplaner för grön offentlig upphandling, som innehåller mål och riktmärken för att stärka grön offentlig upphandling, liksom riktlinjer och metoder för offentliga uppköpare. Bra exempel för utveckling av sådana handlingsplaner finns i EU:s handbok för grön offentlig upphandling liksom i de strategier och handlingsplaner för miljövänliga inköp som utarbetats i Österrike, Danmark, Finland, Nederländerna, Sverige och Förenade kungariket. Man bör ta ställning till hur nationella handlingsplaner kan knytas till prestandamål för centrala produkter, tjänster och processer, och till det planerade EU-systemet för provning och utvärdering av miljöteknik.
- I överensstämmelse med de prioriteringar som gjorts inom sjätte ramprogrammet för forskning och teknisk utveckling, kommer verksamheten inom de nationella och regionala FoU-program som berörs av handlingsplanen att börja samordnas, t.ex. genom ett ERA-NET-projekt, för att undvika uppsplittring och effektivitetsförluster. Under 2005 kommer kommissionen att föra samman förvaltare av nationella och regionala FoU-program som rör handlingsplanen för att påbörja en sådan samordning.

Till Europeiska rådets vårmöte 2007 kommer Europeiska kommissionen att rapportera om handlingsplanens genomförande, bland annat om de första resultaten av samarbetet med medlemsstaterna.